

Stjepan Schmidt

EKUMENIZAM NEIZBRISIVO UPISAN U SVIJEST CRKVE

(Izvanredna Sinoda biskupa)

Konferencija za tisak što ju je 4. listopada 1985. održao generalni tajnik Biskupske sinode privukla je na sebe živu pažnju ekumentista i dala im je da odahnu. Sve tamo od prvoga navještaja Izvanredne biskupske sinode oni su se pitali hoće li na Sinodu biti pozvani promatrači drugih Crkava i Crkvenih zajednica. Osobita je teškoća bila činjenica da to nikada do sada nije učinjeno. Na to se, doduše, moglo uzvratiti da je ovo izvanredna sinoda, posve druge vrste, no nije bilo sigurno hoće li ta misao prevagnuti. Sada je, naprotiv, generalni tajnik izjavio: „... S obzirom na izvanrednu narav 'sui generis' buduće Sinode Sveti je Otac odlučio da na nju budu pozvani i delegirani promatrači Crkve i Svjetskih kršćanskih zajednica, koje vode dijalog s Katoličkom crkvom, kao i Ekumenskog vijeća Crkvi.” (*L'Oss. Rom.*, 4. listopada 1985.).

Generalni je tajnik zatim dodao: „Naravno da ta gesta ne kani iscrpsti sve vidike niti zadovoljiti sve zahtjeve što ih postavlja ekumenski rad. Simbol nadilazi broj prisutnih predstavnika i želi na posebni način istaknuti ekumensko zauzimanje Katoličke crkve u traženju obnove jedinstva svih kršćana, koje je bilo jedan od glavnih ciljeva Drugoga vatikanskoga sabora i ostaje jedan od nosećih stupova djelatnosti Crkve”.

Nakon završetka Sinode opravdano je da se pitamo: kakvo su značenje za jedinstvo kršćana imali prisutnost i sudjelovanje promatrača na Sinodi? Koje je plodove to donijelo? No, spomenimo prije svega Crkve i Svjetske kršćanske zajednice čiji su predstavnici sudjelovali u radu Sinode. Bio je tu jedan predstavnik pravoslavnih Crkvi, jedan starodrevnih istočnih Crkvi („nekalcedonskih”), zatim Anglikanske zajednice, Luteranskoga svjetskog saveza, Svjetskog metodističkog vijeća, Saveza

reformiranih Crkvi, „Učenika” (Disciples), Svjetskoga baptističkog saveza, Duhovnjaka i, na kraju, Ekumenskoga vijeća Crkvi.

A sada da vidimo rezultate. Kada kardinal Bea, u svojoj važnoj studiji „Ekumenizam na Koncilu” govori o plodovima sudjelovanja promatrača na Drugome vatikanskom saboru, on u provome redu ističe plodove koji su – da se tako izrazimo – utjelovljeni u osobama, tj. utjecaj koji su promatrači imali na saborske oce i obratno, sabor i saborski oci na promatrače, te posredno preko njih, na Svjetske kršćanske zajednice koje su ih odaslale.

U pogledu pak onoga što su promatrači iskusili u radu Sinode, spomenimo da smo češće čuli kako su neki od njih bili duboko potreseni svime što su na Sinodi vidjeli i slušali. Na sreću, što se tiče iskustva promatrača, naše znanje nije nipošto ograničeno na takve sporadične vijesti. U dobro promišljenom i dubokom govoru što ga je u njihovo ime 5. prosinca pročitao predstavnik Anglikanske zajednice prof. H. Chadwick oni su sami opširno opisali svoje držanje i svoja iskustva. U tom dokumentu oni prije svega izražavaju svoju duboku zahvalnost: „Želimo zahvaliti za povjerenje iskazano našim Crkvama. Vi nas niste smatrali kao „outsiders” ili kao takmace, a i mi se nismo osjećali takvima. Primili ste nas kao braću u Kristu po vjeri i krštenju, premda još nismo u punom zajedništvu” (*L'Oss. Rom.* 5. prosinca 1985.).

Oni ovako karakteriziraju svoje sudjelovanje na Sinodi: „Vaš poziv možemo smatrati znakom zajedništva koje se razvilo pa i dalje raste. Promatrači nisu ljudi koji stvar gledaju iz daleka: mi se osjećamo duboko zahvaćeni vašim raspravama”. Zatim dokument nastavlja: „Mi se divimo neustrašivoj hrabrosti kojom Sinoda gleda u budućnost, napose u krajevima gdje su kršćani malobrojni, siromašni i progonjeni. Slušajući one koji su došli iz takvih prilika, čuli smo jeku naših situacija.”

No, jedinstvo između Sinode i promatrača još je mnogo dublje. Ako su sinodalni oci gotovo jednodušno istaknuli mnoge pozitivne plodove Drugoga vatikanskog sabora, onda se promatrači slažu s tim gledanjem na Vatikanski sabor i njegove plodove: „Veselili smo se slušajući o konkretnoj podršci danoj radu Drugoga vatikanskog sabora, u njegovoj ekuleziološkoj i ekumenskoj dimenziji. Radovali smo se slušajući o obnovi liturgijskog života, o novom zauzimanju za Sveto pismo i o sve življenju sudjelovanju laika u životu i svjedočenju Crkve. Veselimo se da ste ponovno potvrdili dekret o ekumenizmu kao i onu s njim čvrsto povezanu temu kolegijalnosti te suodgovornosti biskupskih konferencija unutar dobro uređenoga jedinstva. Te Konferencije i slične strukture na mjesnoj i župnoj razini značajne su za ekumenizam i umnožavaju mogućnosti suradnje” (br. 3).

Ekumenski govoreći, posebno je važan pojam crkvenoga zajedništva: „Za ekumenizam je vrlo važno da su Drugi vatikanski sabor i Sinoda istaknuli da je zajedništvo (koinonia) ključ za razumijevanje naravi Crkve. To je zajedništvo za nas, ali nije naše djelo: ono nas privlači k Ocu u Kristu po Duhu Svetome.”

Napokon, dokument tvrdi: „Slažemo se sa zauzimanjem Sinode ili za primat pokore i duhovnoga života, ili pak za pravdu, mir i za siromahe. O svemu tome Kristovo nam Evanđelje danas snažno govori.”

Smisao i duboko značenje *sudjelovanja promatrača na Sinodi* u ime svih sinodalnih otaca izložio je sam Sveti otac u zaključnom nagovoru od 7. prosinca: „Brat-

ska prisutnost promatrača drugih Crkvi i crkvenih zajednica čitavoga svijeta, s kojima Katolička crkva vodi bogoslovni dijalog, te prisutnost Ekumenskog vijeća Crkvi bila je posebna milost za sve nas. Izraz vašeg sudjelovanja bila je izjava priopćena na Sinodi u ime svih, no napose molitva.”

Zatim Sveti otac spominje znameniti čin izmjeničnog ukidanja izopćenja između *Rima i Carigrada*, kojega se dvadeseta obljetnica napunila na taj dan i ističe njegovu simboličnu vrijednost i značenje za ekumenizam uopće: „Bio je to čin crkvenoga pobratimstva i uzvišene pastoralne brige. Zbog toga čina duh se malo—pomalo oslobađao žalosnih uspomena iz ratoborne parbene prošlosti; ljubav se sve više učvrstila i ojačao je duh pomirenja. Poradi svih tih razloga onaj događaj ostaje živi simbol držanja koje mora nadahnjivati čitavo pitanje jedinstva kršćana, tj. sve snažnijega bratskoga praštanja koje nalazi svoj izraz u bratskoj ljubavi. Odatle izviru svi poticaji za istraživanje, dijalog, za rad u prilog obnove punog jedinstva. Sjećanje na ovaj događaj potiče nas da obnovimo onaj iskonski duh, jer treba da nastavimo, razvijemo i osnažimo naše zajedničke napore za obnovu jedinstva, da bismo tako bili vjerni onome što je Gospodinova volja u pogledu njegove Crkve.”

U tome istom nagovoru Sveti je Otac spomenuo i *ekumensku molitvu* koja je bila održana 5. prosinca za vrijeme poslijepodnevne sjednice i za koju je Papa rekao da je ona „zalog neumorne ekumenske suradnje”. Ta je molitva živo podsjećala na glasovitu liturgiju Riječi koju je 4. prosinca 1965. više od stotinu promatrača slavilo u Crkvi sv. Pavla izvan zidina zajedno sa Svetim ocem i saborskim ocima. Ovaj su put čitanja iz Svetoga pisma bila potpuno povjerena promatračima: predstavnik Ekumenskog vijeća Crkvi čitao je iz proroka Ezekijela, Anglikanac iz Poslanice Kološanima, a pravoslavni nadbiskup iz Evanđelja po Ivanu. U kratkoj homiliji Sveti je Otac svima upravio ovaj poziv: „Molimo zajedno Gospodina da ova Sinoda bude za sve nas polazna točka, kako bi opet procvatala ekumenska spremnost i produbila se naša odluka da ćemo ići naprijed, odluka da ćemo nastaviti bogoslovni dijalog, sve čvršću suradnju, te da ćemo nastaviti zajednički svjedočiti i neumorno moliti” (*L'Oss. Rom.*, 7. prosinca 1985.).

Iskustvo Sinode bilo je na kraju izraženo u nekoj vrsti *rezolucije*. Saborski su oci rezoluciju izrazili u jednom odsjeku onog svojeg dugog *Završnog izvještaja*, promatrači u dijelu svoje već citirane zajedničke izjave. Vrlo je poučljivo usporediti te dvije rezolucije i ustanoviti kako su obje na istome valu.

Promatrači, s jedne strane priznaju: „Crkve koje mi predstavljamo na različitim su razinama što se tiče puta prema jedinstvu i mi promatrači nismo neka homogena grupa”. Uza sve to, oni su Sinodi htjeli predložiti zajedničku izjavu. U njoj su, što se tiče rada za jedinstvo, sadržane ove točke:

1. „U srcu gibanja prema jedinstvu nalazi se Gospodinova molitva ‘da svi budu jedno’. Mi se osjećamo nošeni nebrojenim molitvama vjernika, napose za vrijeme molitvenoga tjeda za jedinstvo kršćana”.

2. „Zahvaljujemo Gospodinu za 25 godina rada Tajništva za jedinstvo kršćana, čijom je zaslugom stvorena zajednička radna grupa s Ekumenskim vijećem Crkvi.”

3. „Ovaj je dijalog životno važan i na razini stručnjaka i teoloških komisija i što se tiče suradnje na mjesnome ili župnom nivou. Svi dijalozi potiču jedni druge, svi imaju što naučiti jedni od drugih.”

4. „Premda i dalje ima razlika u pogledu nauka vjere, ipak neke probleme koji su nas nekada dijelili, danas vidimo u drugome svjetlu i ne više kao probleme koji dijele Crkvu. Svi treba da naučimo voditi računa o tim novim perspektivama i prema tome postupati, tako da se pomalo nađe lijek razdoru i da ne nastanu nove teškoće.”

S druge strane, u *Završnom izvještaju Sinode*, u odsjeku pod naslovom „Ekumensko zajedništvo” čitamo: „Na temelju ekleziologije zajedništva Katolička je Crkva za vrijeme II. vatikanskog sabora uzela na sebe svoju ekumensku odgovornost. Nakon ovih dvadeset godina možemo mirno ustvrditi da je ekumenizam duboko, neizbrisivo ušao u crkvenu svijest. Mi biskupi žarko želimo da već postojeće nepotpuno zajedništvo s Crkvama i nekatoličkim zajednicama dostigne po Božjoj milosti puno zajedništvo.”

Ekumenski dijalog treba voditi na različiti način na različitim razinama Crkve, bilo na nivou opće Crkve ili na nivou konkretnih mjesnih organizacija. Dijalog mora biti duhovan i teološki. Taj dijalog promičemo na posve posebni način moleći jedni za druge. On je autentičan i plodan ako se u njemu istina pruža s ljubavlju i u vjernosti Crkvi.

„Na taj način ekumenski dijalog daje jasno upoznati Crkvu kao sakrament jedinstva. Zajedništvo koje postoji između katolika i drugih kršćana – premda nije potpuno – sve poziva na suradnju na mnogim područjima i tako omogućuje neko zajedničko svjedočenje u prilog Božje spasiteljske ljubavi prema svijetu, kojemu je toliko potrebno spasenje” (*L'Oss. Rom.*, 10. prosinca 1985.).

Kako čitatelj vidi, ova izjava upozorava na već postojeće, premda nepotpuno, zajedništvo koje je teološko–sakramentalni temelj ekumenskog zauzimanja. U njoj dolazi do izražaja puno zauzimanje sinodalnih otaca za stvar jedinstva; to se zauzimanje pokazuje u dijalogu, molitvi, u zajedničkom svjedočenju. Drugim riječima, Sinoda nam je ovdje dala lijepu ekumensku sintezu i konkretni program.

* * *

Prilikom završne svečanosti, 8. prosinca, Sveti je Otac, sažimajući rezultate Sinode rekao: „Sinoda je postigla ciljeve radi kojih je bila sazvana: proslaviti, provjeriti promicati Vatikanski sabor” (*L'Oss. Rom.*, 9. prosinca 1985.). U svjetlu onoga što smo ovdje rekli možemo zaključiti da ta tvrdnja vrijedi i što se tiče ekumenskog vidika Sinode. Sudjelovanje promatrača drugih Crkvi i Svjetskih kršćanskih zajednica dalo je u tu svrhu bitni prinos.

Na kraju spomenute završne svečanosti u crkvi sv. Petra bila je na različitim jezicima proglašena *Poruka* što su je Sinodalni oci upravili Crkvi i svijetu. U njoj čitamo ove riječi o zauzimanju Katoličke crkve za stvar jedinstva: „Nastavit ćemo u vjeri i nadi naš rad za jedinstvo kršćana. Gospodin Isus Krist, koji je isti jučer, danas i sutra, osigurava život i jedinstvo Crkve kroza sve vjekove. Po toj Crkvi Bog pruža predujam i obećanje onoga zajedništva na koje poziva čitavo čovječanstvo.”